

Motion till riksdagen

1987/88:Jo271

av Karl Erik Olsson m. fl. (c)

om djurhållningen

Jordbruket i Sverige har haft en årlig produktivitetsökning på 6-8 %. Utvecklingen har styrts till allt större och mer specialiserade enheter.

Utvecklingen har sin bakgrund i socialdemokratiska regeringars satsningar på storskalighet i jordbruk och livsmedelsindustri. Den stora förändringen kom i och med 1967 års jordbrukspolitiska beslut. Då uppmanades till och gavs stöd till uppbyggnad av stora specialiserade företag för produktion av svin, fjäderfä och ägg drivna av såväl enskilda som bolag.

Samhällets krav på hög effektivitet och produktion av billiga livsmedel har också resulterat i en ökad specialisering. På företag med begränsad areal och där brukaren inte velat eller kunnat få arbete utanför gården har man ofta byggt upp en intensiv djurhållning för att få en tillräcklig inkomst.

I vissa fall har mycket stora industrialiserade anläggningar för djurskötsel byggts upp med ytterst litet arealunderlag. Djurhållningen har koncentrerats till färre och större enheter och till vissa regioner i landet. Denna omstrukturering har varit negativ för miljön.

Sjöar och havsområden har på sina håll blivit övergödda. I grundvattnet har nitrathalten på flera håll nått en oacceptabel nivå. Denna miljöpåverkan är allvarligast i intensiva jordbruksbygder med omfattande djurhållning. Att jordbruket har ett delansvar i detta sammanhang är odis-kutabelt.

Många former för storskalig uppfödning av framför allt svin och fjäderfä är därför värda kritik. Den alltmer automatiserade stordriften har också tagit former som är plågsamma och stressande för djuren.

De etiska bedömningarna hänger samman med insikten om att det finns ett nära samband mellan djurhälsa och kvaliteten på animalieprodukterna. I dag har många av de slaktade djuren sjukliga förändringar. Samtidigt är det belagt att exempelvis lugna grisar ger bättre fläsk. I mindre besättningar finns därför förutsättningar för att djuren skall må bättre och få färre infektioner.

I djurhållningen har rationaliseringar och ökade avkastningsnivåer prioriterats. Kvantitet har satts före kvalitet.

Uppfödning i djurfabriker leder också till problem av annan art. De stora gödselmängder som hanteras innebär allvarliga miljöproblem. Dessutom slår djurfabrikerna med sin storskaliga produktion undan förutsättningarna för familjejordbruken.

Jordbrukets byggnader har en användningstid av ca 50 år. Många byggnader är dåligt anpassade till människans och djurens behov. Det behövs

ekonomiskt utrymme för reinvesteringar för att förbättra såväl arbets- som djurmiljön i byggnadsbeståndet.

Också på ett annat sätt står animalieproduktionen inför ett vägval. Det går att i större utsträckning än i dag "förädla" husdjuren. Av bl. a. etiska skäl ifrågasätter vi denna utveckling. När nya och från naturen främmande tekniker tillämpas behövs ett regelverk som tar hänsyn till miljömässiga, sociala och etiska värderingar. Centerpartiet har i en annan motion föreslagit en etisk lagstiftning för biotekniken.

Mål för djurhållningen

Produktion och efterfrågan skall vara i harmoni. Produktionen av animalieprodukter bör vara så stor att den med viss marginal klarar säsongsvariationen i produktion och efterfrågan.

Växtodling och djurskötsel skall bedrivas så att djuren mår väl och så att en god yttre miljö bevaras. All djurhållning skall därför vara arealanknuten. Dessutom skall reglerna för djurhållning utformas så att djurhållningen blir etiskt försvarbar. De största djurfabrikerna skall avvecklas.

Landskapet måste hållas öppet och varierat. De stora naturvärdena i skogs- och mellanbygdernas odlingslandskap måste bevaras. Där finns bl. a. naturliga betesmarker som är typiska för äldre tiders jordbruk. Där finns också en rad hotade eller sällsynta naturtyper med rikt växt- och djurliv. Djurhållningen skall därför vara sådan att djuren lever så nära sitt normala liv som möjligt. Betesdrift är ett naturligt inslag i uppfödning av nöt, får m. fl. djurslag.

Satsa på kvalitet

Samtidigt som bönderna skall ta sitt ansvar för livsmedlens kvalitet skall de naturligtvis inte klä skott för den försämring av råvarorna som i dag ofta sker i förädlings- och distributionsleden. Om konsumenterna och bönderna förenar sig så finns där sannolikt tillräcklig kraft för att förbättra mellanleden.

Det behövs tydliga signaler till alla eld i livsmedelskedjan. Kvalitet måste systematiskt sättas i centrum och kvalitetsprodukter premieras. Kvalitetsprissättning är en väg att premiera animaliska produkter som är producerade i en god djurmiljö.

Framtidens djurhållning

Många konsumenter vill inte acceptera en livsmedelsproduktion som bygger på en mer eller mindre långtgående manipulering av t. ex. arvsmassan hos växter och djur. Till de tveksamma hör också lantbrukare som känner oro för följdverkningar de inte kan överblicka. Den utveckling som innebär en allt större manipulering med husdjurens arvsanlag inger farhågor och måste ifrågasättas. Det krävs en omfattande forskning av teknikens inverkan på djur och livsmedel och att den utvärderas.

Program för en god djurhållning

Mot. 1987/88

Jo271

För att stimulera en utveckling av en djurhållning som samtidigt uppfyller kraven om hög livsmedelskvalitet, minskad miljöpåverkan och företagsekonomisk lönsamhet i jordbruksföretaget krävs insatser från samhället.

En god miljö för djuren går, enligt centerpartiets mening, inte att förena med en sådan produktion som de s. k. djurfabrikerna svarar för. Även i övrigt bör samhället slå fast de riktlinjer som skall gälla för djurhållningen. Ett särskilt program för verksamheten är angeläget. Programmet bör utgå från följande principer:

- En teknik som är lämpad för framtidens småskaliga familj jordbruk och livsmedelsindustri skall utvecklas.
- Kraven på djurskydd och djurhälsa skall förstärkas och vara sådana att djuren mår väl.
- Antibiotika i foder skall vara förbjudet. De dispensmöjligheter som nu finns skall upphöra.
- Djurhållningen per brukningsenhet skall maximeras till 300 djurenheter (1 DE = 1 ko eller häst, 2 ungnöt, 3 suggor, 10 slaktsvin eller 100 höns).
- All djurhållning skall vara arealanknuten och de lokala förutsättningarna beaktas.
- Enheter som överskrider ovanstående regler skall anpassas under en 15-årsperiod.
- Nuvarande investeringsstopp för djurstallar skall ersättas med en etableringskontroll för stallar med mer än 50 djurenheter.
- Bidrag till gödselvårdsanläggningar skall utgå av de medel som inflyter från avgifterna på handelsgödsel och bekämpningsmedel.
- Naturgödsel skall lagras så att den kan spridas på bästa sätt och tidpunkt.
- Åkerjorden skall vara bevuxen så stor del av året som möjligt.

Hemställan

Med hänvisning till vad i motionen anförts hemställs
att riksdagen av regeringen begär förslag till program för djurhållningen.

Stockholm den 26 januari 1988

Karl Erik Olsson (c)

Karl-Anders Petersson (c)

Kerstin Göthberg (c)

Agne Hansson (c)

Lennart Brunander (c)

Bertil Jonasson (c)